

svoje s končnim vzklikom: »Gospodu Simonu je prinesla disciplinarna preiskava častno zadoščenje. Učiteljski Tovariš in drugi listi, ki so o tem aktu nekvalificirano pisali, naj krivico popravijo.« — Prav neradi se bavimo še enkrat s to zadevo, ker je v nečasti učiteljskemu imenu, toda če bi molčali, bi si navsezadnje gospoda Šusteršičeve armade še domisljalo, da je morda z gorenjo konstatacijo vendarle političnim svojcem natočila v umazano kupo čistega vina. Nepobitno dejstvo je, da je g. Simon kot šolski nadzornik v najnevarnejši dobi vojne ovadil štiri učitelje kot politično nezanesljive. Da ni našel referent višjega šolskega sveta, okrajni glavar g. dr. Karlin, med akti nekdanjega deželnega šolskega sveta dovolj obtežilnega materiala, je že mogoče, ker so romali vsi obtežilni akti od okrajnih glavarstev po zaupnih odgovorih takoj prve dni po državnem preobratu v Ljubljano, kjer sta jim tedanji kranjski deželni predsednik in njegov pomočnik Kaltenegger preskrbeli v dobro zakurjenih pečeh varno zavetje. Umevno je tudi, da se niso mogli po dolgi petih letih dobro spominjati nekdanji štirje avstrijski častniki te ovadbe, ker so imeli svoječasnno pri tem vprašanju vsak dan mnogo sličnih nečastnih zadev. — In zakaj ni imela Simonova izjava pri baronu Zoisu za denuncirane učitelje slabih posledic? Zato, ker jih je ščitil takratni c. kr. okrajni glavar Franc Schitnik, dobro vedoč, da se jim je napravila s to denunciacijo nezasišana krivica. Toda tudi ta dobri in dalekovidni mož ni mogel pričati o tem, ker je še pred končno razpravo umrl. — To in še marsikaj zanimivega je zapisano v obtožnici, zato je le škoda, da se ni res disciplinarni akt v seji prečital. Tudi kanonik Nadrah bi prišel potem pri zadevnem poročilu do drugačnih zaključkov. Sicer je pa referent g. dr. Karlin ravnal popolnoma v zmislu zahteve pritožnikov, ko je predlagal Simonovo prošnjo za upokoje ministrstvu prosvete v Beogradu. To in nič drugega niso hoteli denuncirani učitelji, dočim je hotel dr. Verstovšek postaviti tudi v Jugoslaviji g. Simona za okrajnega šolskega nadzornika v radovljiskem okraju, čeprav je bilo jeseniško in kranjskogorsko učiteljstvo zaradi istega Simona v disciplinarni preiskavi. Če je to učiteljstvo dobilo v zadnji seji višjega šolskega sveta takozvani »nos«, si upamo trditi s polnim prepričanjem, da se jim je zgodila tudi s tem velika krivica. — Vse, kar je prav! Ali mar ni višjemu šolskemu svetu znano, da je takoj ob prevratu zaprosil g. Simon, da se ga stalno upokoji? On že ve, zakaj je to storil. Ali ne ve, da mu je »Slovensko« zveza, katere podpredsednik je bil mnogo let, prav tedaj obljubila, da poravnava vse stroške, če toži uredništvo »Učiteljskega Tovariša«, ki je pisal o tej Simonovi zadevi, kar pa je naprošeni gladko odklonil? Javnost naj sodi, če je res izšel g. Simon iz te afere čist kakor angelj z belo lilijo. Gospod Simon pa naj se zahvalja za ta odgovor svojim dobrim prijateljem — izživalecem, ki bi ga lahko obvarovali nove blamaže.

Vestnik za učiteljsčnike.

VABILO NA DEŽELO!

(Konec.)

Lastna hvala, cena mala! Poznam to in se tega zavedam. Ne bi bil omenil vsega tega, ako ne bi bil prisiljen. Zakaj? Dobili smo pred letom dni novega »gospoda«. Ne nameravam ga pobližje opisovati. Omenim naj le, da je po njegovih lastnih izjavi tako mogočen, da vidi v duhu, kaj se po celi občini godi.

Njegovi mogočnosti primerno, se mora razširiti tudi njegova slava in ugled svojega namena. Zato se pa glasi novega »evangelija resnica: obreknij svojega sovražnika. Tu je potreba tem nujnejša, ker sem velik grešnik; postal sem pohujšni-vec in zapeljivec. Čujte moje grehe.

Nekdanji moji učenci so me naprosili, naj jih vadam v petju. Ustregel sem njihovi želji in imeli smo pevski zbor. Prvi greh! Še občutnejše sem se pa pregrešil, ko sem se drznil s pevci in pevkami upri-zoriti gledališko predstavo s petjem. Ljudje so rekli, lepo je to; gospod so rekli, greh je to. V kraju, kjer pastiruje mo-žočni, za napredek ljudstva navdušeni gospod, se mora takemu pohujšanju na-rediti konec za vsako ceno. Zato na delo!

Javno ni preveč varno; prižnica ni pravo mesto. Hajd v spovednico, saj tam ostane vse tajno — po mislih gospoda. Poleg tega pa še k posameznim stran-kam na dom. Trud ne sme ostati brez uspeha. Pa res ni bil.

Tajnost pa tudi ni ostala v spovedni-ci. Dekle pride k meni, pa mi jo izda ta-kole: »Gospod so mi rekli pri spovedi,

naj raje hodim pet k »Marijini družbi«. (Teh deklet nihče ne poučuje). Mama pa mi prigovarja, naj več ne sodelujem pri igri, da ne bodo gospod vedno sitnari pri njih.

Drugi primer. »Z Bogom!« »Kam pa si se namenil?« »Grem z doma, mati vedno zbadajo radi petja in igre. V spo-vednici jim je natrobil, da je tako shaja-nje najboljša priložnost za greh. Ko sem šel v fronto, pa ni bilo nič priložnosti, če-ravno sem povsod lažil.«

Na obzorju farnega neba vzhaja zarja »gospodove« slave. Njegovo kulturno delo, ki obstaja edino-le v polnjenju vedno praznih žepov, se pričinja.

Blagor ubogim! Raj na zemlji se od-pira!

Drznil bi se še naprositi, naj »Kmetij-ski list« apelira tudi na take gospode, ka-kor je naš, da bi ne nadaljevali s takšnim kulturnim delom, pač pa da bi s podob-nim prenehali. Tudi njim naj se stavijo za vzor stare »korenine« duhovniškega stanu.

I.—še.

Vestnik meščanskih šol.

—c. Interpelacija glede plač meščan-skošolskega učiteljstva. Poslanec dr. Ko-run je vložil interpelacijo glede ureditve plač meščanskošolskemu učiteljstvu.

— Glas učiteljstva meščanskih šol. Narodna Prosveta prinaša v 13. šte-v. obširno razpravo daljninskega meščan-skošolskega učiteljstva, ki se obrača na UJU glede ureditve plač meščanskošol-skemu učiteljstvu. Opisuje še bolj neure-jene razmere v tem vprašanju nego so pri nas.

Naše narodno prosvetno delo.

VZGOJA MLADINE V POŠOLSKI DOBI.

Hočem govoriti osredotočeno. Vzgoj-ni in učni cilj ljudske šole bodi: razve-zovati v gojencu vse produktivne du-ševne sile in mu dati pravec za življenje, na pot v življenje!

Kaj, ko bi ne bilo prerisnično reklo našega velikega vzgojitelja Ivana Can-karja: »Bog je pokazal človeku cilj, a na pot mu je dal berglje.«

O šolski vzgoji in o šolskem pouku ne bomo več govorili. Lotiti se hočemo zastavljene naloge iz treh vidikov.

A. Kako naj vpliva vzgojitelj na mla-dino po končani šolski dobi.

B. Kakšne zahteve stavlja moderna družba na vsakega poedince v njej.

C. Kakšne dolžnosti izvirajo iz tega za vse meritorne vzgojne in državne či-nitelje.

A. Vrnimo se k prvemu vprašanju. — Z ljudskošolsko odpustnico v roki ni ponehal biti gojenec naš gojenec! Obrat-no. Sedaj šele pričinja za učitelja delo v edin prospeh ljubljene domovine. Pot, ki jo šele namerja naš odpuščen učenc v življenje, ni več v naši neposredni nad-zorovalni moči, temveč je prosta, pelje navzgor ali pa navzdol —

Slovesne besede, ki jih naj naslavlja učitelj na gojenca pri izročitvi odpustni-ce, naj zadobe stvarno, resnično ozadje.

Učitelj bodi, v kolikor mu je možno, v trajnem stiku z bivšimi učenci, naj jih moralno dviga z izposojevanjem dobrih koristnih knjig ob vsaki ugodni priliki, naj jih priteguje k mladinskim priredit-vam in v nadaljevalne tečaje ob prostem času ter bodi mladini najboljši svetova-lec pri izbori poklica, da »pride pravi člo-vek na pravo mesto«, kakor pravi Karel Ozwald v svoji lepi, preporod oznanju-joči knjigi »Smernice novega življenja«.

V to je predvsem potrebno, da si pridobi učitelj zaupanje staršev. Ti naj pridejo v življensko odločilnih trenutkih svoje dece k učitelju po nasvet. Najbolj je želeli to. Mnogo staršev, vzgojenih v preteklosti, ima polno predsodkov o zmožnosti svojih otrok in o malovredno-sti ali nadvrednosti gotovih poklicev.

Treba je te predsodke pobijati, po-trpežljivo, sistematsko. V tem obstoja umetnost!

Vsako delo je sveto, če je usmerjeno in če služi potrebam vsake prave kul-ture in če se izvršuje v zvestobi! Res je nekatero delovanje nadvredno, a nad-vrednost podeli delu le tendenca, ki je položena v isfo. V tem so si moderni vzgojitelji in sociologi edini. Spominjam le na prelepo, v gorečnosti pisano knjigo »Arbeiten und nicht verzweifeln« od Charileja.

B. Moderna družba v njeni diferen-cijaciji rabi ekonomije življenskih sil. Ne trati energije, temveč rabi jo,« se glasi

energetski imperativ Viljema Ostwalda, oznanjevalca ekonomične izrabe svetskih vrednot.

V minuli dobi so bili poklici bolj eno-stavni in podvrženi nekemu tradicionalne-mu redu. Mnogo poklicev je bilo za večino nedostopnih in za vršitev istih, ravno najodličnejših, najmanj sposobnih ljudi.

A »Tempora mutantur, et nos muta-mur in illis!« —

Sodobnost pa rabi ekonomije življenskih energij!

C. Mnogo dolžnosti izvira za vzgo-jitelja iz spremenjenih življenskih okoli-ščin. Treba predvsem, da se uglobi učitel-j v študij sociologije, eksperi-mentalne psihologije in psihotehnike. Slednja je uporabljena veda, ki si priza-deva odgovoriti na vprašanja, kako bi se dali ti in ti za človeka dragoceni cilji do-seči s pomočjo tega, da obvlada duševni mehanizem. Za družbo v modernem smislu besede pa sledi neodoljiva, ne-oporečna dolžnost, skrbeti za brezplač-nost šolanja in učil, kajti prosta bodi pot sposobnemu! —

Nadalje naj država odvarja, v kolikor ji je možno takozvane »Posvetovalnice za delo ali v zadevah poklica«, kakor so jo zamislili praktični Amerikanci. Prav tako posvetovalnico je otvoril že l. 1908. psihotehnik in psiholog Frank Parsons v Bostonu.

Radovan Jaut.

Šolski odri in pevski zbori.

— po. Šolski odri. Dne 5. februarja je priredila šolska mladina pri Sv. Miklavžu pri Ormoži pod vodstvom tov. ge. Pinte-ričeve dobro uspelo šolsko predstavo. Upri-zorila se je trodejanica iz kmetijskega življenja »Lastni želji — prosta pot ali kovač hoče biti« v zvezi s spevoigro. »Slava rokodelstvu!« Oboje je spisal šol-ski ravnatelj Anton Kosj v Središču. Deklamacije o različnih rokodelcih in temu primerne pesmi so splošno ugajale. Igra sama je jako poučna, ker vzbuja smisel za rokodelstvo. Prav lepo je tudi učinko-val nastop »Hojka — božično drevo«. Obiskovalci, zlasti starši, so z veseljem prisostvovali predstavi ter se radovali nad svojimi malčki, ki so se jako spretno gibali na odru. Trud, ki ga je imela tov. Pinteričeva ni bil zastonj. Poleg moralne-gu uspeha je dosegla tudi lep čisti dobi-ček, ki se uporabi za nabavo knjig in dru-gih potrebščin ubogi šolski mladini. Ta-ke selske predstave se vršijo pri nas vsa-ko leto in ljudstvo jih z veseljem poseča.

— po Šola v Šmartnem pod Šmarno goro je vpri-zorila predstavo dne 29. janu-aria 1922 v prostorih tvrde Stadler v Zg. Gamelnih. Spored.: I. Živa slika, pozdrav, deklamacija: »narodna noša«, petje »Lepa naša domovina«, »Slovenka sem«. II. Na izletu (igra s petjem). III. Petje: 1. Ah ni li zemljica krasna... 2. Prišla je miška... IV. Mali nastopi: 1. Ciciban poslušaj očetovo uro. 2. Mali Ju-gosloven... Moja piška. 3. Ciciban in če-bela. V. Petje: 1. Oj le šumi gozd nad ma-no... 2. Iz bratskog zagrljaja... VI. Či-sia vest (igra s petjem). Predstava se je 2. februarja 1922, ponovila v stari šoli v Šmartnem. Izvajanje je bilo precizno. Uspeh nepričakovano dober. Gospa Stad-ler se je izrazila, da je že dosti otroških predstav videla tudi v večjih mestih, to-da tako bogate in lepe še ne. Prostori so bili vedno nabito polni. — Čisti dobiček se porabi za šolarsko knjižnico.

— po Iz Krškega: Na delo za izobraz-bo ljudstva. Dne 14. januarja zvečer in 15. januarja popoldne nam je nudila pri-reditev Podružnice K. J. S. v Krškem res krasen užitek s svojim raznovrstnim in obširnim vzporedom. 1. Deklamacija: Naša pesem zložil T. Gaspari. 2. Igra eno-dejanka: Oh, ta Polona! pri kateri so na-stopila samo kmečka dekleta, ki so bila prvič na odru — je vzbudila mnogo sme-ha. Bila je igrana izborna. Nato je sledil 3. Pevski nastop Kolašice: 1. Predice (s živo sliko). 2. Žalost. 3. Volarič: Sloven-skim mladencam, (s spremljevanjem kr-škega salonskega orkestra). Vse točke od lepe deklamacije, šaljive burke do krasne Volaričeve pesmi so bile izvajane tako precizno, da so ugajale vsemu ob-činstvu. Posebno krasna pa je bila pestra slika predic v narodnih nošah. Vsa čast na tako lepo uspehi prireditvi gre v prvi vrsti požrtvovalni, narodni gospe učitelj-ci Mili Levstikovi, ki je pokazala svoj ta-lent kot režiserka, kakor tudi kot pevo-vodkinja: »Ženskega zbora«. Moralni uspeh naj ji je bogato plačilo za ves njen trud. Vsa prireditve se je pripravljala le dober mesec dni. Tudi naš pesnik Tone Gaspari, ki je zložil deklamacijo: »Naša pesem« za Kolašice zasluži vso pohvalo.

— po. Šošani. Za naše revne šolarč-ke. Tukajšnja šolska mladina priredila je dne 18. pr. m. dramatično bajko s petjem

v 3 dejanjih »Palčki«, katera je nad vse krasno uspela. — Igra je bila dobro na-študirana in nastop posameznih igralcev samozavesten. Osobito pa je ugajalo iz-borno, ubrano petje s spremljevanjem glasovirja in harmonija. — Igra je vrgla čistega dobička 4800 K. Dne 4. februarja t. m. priredili so tuk. državni in zasebni uradniki plesni venček od kojega je zopet padlo v prid šolske mladine čistega pre-bitka nad 4500 K. Tako se je v tem krat-kem času dobilo za naše revne šolarč-ke blizu 10.000 K. za kar bodi vsem daroval-cem izrečena najiskrenejša zahvala.

— po Vel. Lašče. Na Svečnico 2. sve-čana je tukajšnja šolska mladina pod vod-stvom svojega učiteljstva priredila prvo šolsko veselico v »Zadružnem domu«. Spored je tvorilo več dramatičnih in pev-skih točk ter deklamacij. Celoten, kakor tudi poedini nastop šolske dece je bil po svoji dovršenosti naravnost očarljiv. Trajen spomin te prireditve je zapustil spretno prirejen O. Župančičev: »Razgo-vor« in »Kralj Matjaž«, dramatičen pri-zor, ki je samostojno del nekega tukajš-njega g. učitelja. Ljudje, ki so zadnje ča-se precej proti tukajšnjemu učiteljstvu in to vsled disorientacije ali pa hujskarije gotovih faktorjev, so imeli ob tej priredit-vi priliko presojati uspešno in ogromno delo, ki ga tukajšnje učiteljstvo vrši v in izven šole. Po točni presoji je bil moralen in gnoten uspeh te prireditve nad vse lep. Dal Bog nam Vel. Laščanom še obil-lo takih šolskih prireditev, ki širijo v na-rodu prosveto in večajo ugled učitelj-stva.

Šolske ljudske knjižnice.

— pk. Šolska ljudska knjižnica »Kmečkega bralnega društva« v Limbu-šu ima 750 knjig in ne samo 75, kar je bilo pomotoma natisnjeno v 6. številki »Učit. Tov.«

— pk V Kapelah pri Brežicah ima šola poleg šolske tudi ljudsko knjižnico, ki obsega 241 vezanih in nevezanih knjig. Knjižnico upravlja tov. M. Kuglič. Ljud-stvo pridno čita in si izposojuje knjige. Knjižnico je ustanovilo svoj čas učitelj-stvo, ki je tudi zbralo knjige.

— pk Obmejna šola pri Sv. Duhu na Ostrem vrhu ima zraven šolske, tudi ljudsko knjižnico z 81 knjigami. Ljudstvo — tudi iz Avstrije si pridno izposojuje knjige, le da jih je žalibog premalo! Ju-goslovenska Matica je obljubila poma-gati. Na ta način bode ostala tu — kakor desetletja prej — skrajno obmejna narod-na trdnjava!

Ljudska predavanja.

— pp. Predavanje o mlekarnstvu. V telovadnici prve mestne deške šole v Ljubljani je predaval 13. t. m. tov. Andrej Škulj o mlekarnstvu zelo zanimivo in te-meljito, pojasnjujoč svoja izvajanja z le-pimi skioptičnimi slikami. Udeležilo se je predavanja žal le malo število tovarišev in tovarišic in nekaj učiteljsčnikov, kar je vsekako graje vredno ter se naj vsaj vbodoče popravi taka malomarnost. Pre-davanje je bilo namenjeno v prvi vrsti učiteljsčnikom.

Neodrešena domovina.

— r. Vesti iz zaslužnjene Istre. V Martinšćici na otoku Čresu hoče imeti prebivalstvo svojo narodno šolo. Ko je dobila hrvatska učiteljica — nenadoma ukaz, da mora oditi, je to silno razburilo vaščane. Poslali so deputacijo v Lošinj b komisarjatu, kjer so vodjo komisarjata naprosili, naj jim pusti hrvatsko šolo in zapove, da nima nikdo preganjati učitelj-ce. Komisar je Hrvate neuljudno sprejel ter jim rekel: Sedaj smo v Italiji in tako mora biti! — nato jih je zapodil. Na ulici so čakali na Hrvate iz Martinšćice faš-isti ter jih napadli. Varstvena oblast se za napad na mirne Hrvate še zmenila ni! — V Beleju in Štivanu se opusti hrvatska šola ter otvori italijanska. Iz Beleja so pregnali narodnega učitelja. Tako se iz-važa varstvo manjšin v zasedenem ozemlju!

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine i. t. d. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne v Ljubljani«, Franciškanska ulica šte. 6.

— k Slovenska Matica. Knjige Slo-venske Maticе za 1921. l. so izšle in pisar-na jih je pričela razpošiljati. Prvotno je bil namenil odbor članom po 4 publikaci-je. Cene pa so med tem tako narasle, da je brez izdatne izgube nemogoče dati za 40 K štiri knjige. Člani naj se torej zado-vol s tremi izdaji in sicer prejme vsak roman Lermontova »Junak našega časa«, Pavle Golie »Večerno pesmarico« in dr.